

popis naj otroka pelje v gorski svet, v planinsko koč. Potem stopajmo više v vrhove gor do ledenikov; iz kristalne palače se pririje mogočna reka, ki se pené bobni v bližnjo gorsko preseko. Posebno živo naj popisuje učitelj otrokom sveto deželo. Z vernim srcem naj učitelj našteva deželo, kjer je zanimiv vsak kraj, vsaka gora, vsaka reka, ter nas spominja žive vere očakov, gorečnosti prorokov, obljub in kazen božjih in poslednjič prihod našega Zveličarja, koder je hodil in ljudem dobrote delil in od koder so se apostoli razkropili po vsem sveti oznanovat zveličanski nauk.

Ne dá se tajiti, pouk v zemljepisi blaži srce. Ko otrok vidi velikost in veličastvo ustvarjenih reči, potem še le razume izrek sv. pisma, ki pravi: „Nebesa pripovedujejo o veličanstvu božjem in podnebje oznanjuje delo njegovih rok“. Ko se govori o žalosti in veselji, o trudu in skrbi ljudi po zemlji, se tudi otrok marsičesa nauči za življenje, kako da namreč človek v potu obraza svoj kruh jé, in da ima vsak kraj svoje prijetnosti, a tudi svoje težave in neprilичnosti, na pr. severjane mraz pritiska, pod toplim obnebjem pa prebivalce vročina in hude nevihte nadlegujejo. In če človek premišljuje stvarjeni svet, potem še le prav živo spozná, kako mala stvarica je na svetu, kako mogočen pa je tisti, ki je vse to stvaril, ki vse vlada in ohranjuje. V zemljepisi imamo tedaj imenitno vzgojilno sredstvo, le pametno se ga poslužujmo; praktičnih vednost za življenje otroku sicer zemljepis ne ponuja mnogo, vendar pa močno vpliva na njega um in voljo, razširja mu duševni vednostni krog, ter vzbuja ljubezen do domovine in verski čut. (Konec pride.)

Jezikov pouk.

(Dalje in konec.)

g) Pismene naloge o naravi in nje prikazih, o prigodbah v vsakdanjem življenji. Popiše naj se kakšen kraj, ali kakšen značaj po navodu berilne vaje, ki se je bila razkladala; take vaje gre posebno priporočati. Take pismene naloge se tudi lahko dajo potem, ko so bili obravnavani realistični predmeti.

h) Kdor vé, kaj morejo in kaj ne morejo učenci ljudskih šol, jim ne bode dajal pisati o abstraktnih predmetih. Kaj tacega se more terjati le od najzmožnejših učencev. Pri pismenih vajah navedenih pod a—h je gledati pred vsem le na učence, koliko so uže napredovali; naopačno bi bilo, ko bi učitelj gledal bolj na berilo kakor na učence.

Po nekaterih šolah je navada, da učenci drug drugemu popravljajo naloge. Mislim, da to ni primerno; otroci se med sabo zvadijo in se potem sovražijo. Po nekodi piše učenec na obrnjeno šolsko tablo; popravlja se pa potem vkupno; učenci povedó, kje da je pomota, in učitelj vpraša zakaj? Po ti splošni korekturi pa vsak učenec svoje primerja in popravlja, in še enkrat brez pomot prepíše. Občna korektura koristi s tem, da vsi učenci lože pazijo na jedno in isto stvar.

Učitelj, ki umé berilne vaje umno obdelovati, veliko doseže za lepočutje; on pa tudi učence národno in versko izobražuje. Pri takem učitelju postane šola še le to, kar ima biti, namreč zavod, kjer se um in pamet bistri, volja in srce vnema za vse, kar je v resnici lepo, blago in estetično; v taki šoli se izrejajo verni kristijanje in pravi rodoljubi.

Rekli smo uže, da se je pri branji na srednji in višji stopnji ljudske šole držati nekega določenega reda pri vajah. Povzemimo ta red še enkrat in postavimo ga tù!

1. Učitelj naj na prvo pripoveduje; 2. prvi bere; 3. naj berilno vajo razlaga, kar se tiče jezika in stvari; 4. potem naj otroci beró; 5. da se doseže namera berilu, naj se posamezni odstavki razložé in potem vse berilo, in poslednjič 6. pridejo spisne vaje.

Temu sporedu dodenemo še to, da pri ložih berilnih vajah shajamo uže, ako zmagamo z učenci težave, ki jim prizadeva jezik in stvar, a pri težjih vajah moramo držati se 5. točke, to je: učitelj naj pové glavno misel, otroci naj jo pa potem dokažejo iz berila. Nekateri pa ravnajo tako, da iščejo glavne misli po katehetskem potu, t. j. z vprašanji pripeljejo učence tje, da najdejo glavno misel.

Ako se učitelj pripravlja za šolsko poučevanje, veljá to prav posebno o jezikovem pouku. Pred berilno uro naj dobro preudari, kaj je vse v berilu, do dobrega naj ga umé in naj se zanj zanimiva. Ako učitelj rabi kak navod k berilu, naj ga nikar ne poklada poleg sebe in po njem razjasnuje berila, marveč vse naj sam preudarja in preskuša, tam skrajšuje, tam zdaljšuje, kakor se mu prav kaže.

Duh zbudi duha, in iskra vname ogenj; tako tudi živa beseda učiteljeva zbudi učence, da se zanimivajo za berilo. Dober je navod ali kako vzgledno obravnavanje berila, kakor se nam tù in tam ponuja, a pomisliti je treba, da so ljudje različni; tega ta stvar, unega zopet druga bolj zanimiva, in povsod mora učitelj varovati svojo posameznost (Individualität) v pravi meri; sicer zgubi poučevanje vso živahnost in gibljivost; vse se ne ravna po jednem kopitu; rabimo tedaj navode le v to, kar so, da namreč misel zbujajo in nas zopet vabijo, da tudi svoje poskusimo in dodamo.

Novice

pa

Dr. Janez Bleiweis.

XL 1853. „Kar so bile vodila Novic skoz deset let, bojo ostale tudi v enajstem. Njih namen je sploh slovenskega naroda poduk in korist, in povzdiga in omika slovenskega jezika po potrebah sedanjega časa; zatoorej njih obsežek ni ozko omejen, in bravci njih se najdejo ravno tako v pohlevni bajtici umnega kmeta in rokodelca, kakor v poslopjih vsih družih stanov, katerim je mar za povzdigo domačega blagostanja in za napredek domačega slovstva“.

Tako je vabil dr. J. Bleiweis naročnike na enajsti tečaj, in v njem spisal sam na pr.: „Kako zamore kmetovavec v sili s polovico semenskega krompirja izhajati. Tri-kolesne kolica (šajterge). Škodljivost plesnovine. Spet nekaj novega zastran krompirjeve bolezni. Kužna driska in griža pri goveji živini. Murbino drevje po natičih (mladikah) množiti. Skušnje z rusovskimi pečmi. Kako naj se češplje ali slive suše. Kaj je asfalt. Velika vrednost olja za gospodarstvo. Od tergatve in od naprave vina. Bratovšnja sv. Florjana. Občni zbor kmetijske družbe. Toplice v Krapini. Rodovitnost zemlje povzdigniti po drenaži. Kako se o toči škode obvarovati. Kako je nek mož copernico preganjal. Pregled novih živinozdravniških skušinj za vsacega gospodarja imenitnih. — Nova naprava cesarskih vradnij v našem cesarstvu. Napad na Njih veličanstvo presvitlega cesarja. Stara obleka Gorencov itd.“ —

Koledarčik Slovenski za l. 1853 je 8. knjižica, ktero je na svitlo dal Dr. Janez Bleiweis. V lepoznavanskem delu je res dobro opisal Valvasorja, čegar podoba je knjižici pridejana. Njegov je podučni sestavek: Zgodovina papirja je zgodovina omike človeške, in menda tudi povest francoskega zdravnika iz harema: Obujenje od smerti.

Knjiga 9., ktero je tedaj spisal Dr. Janez Bleiweis, je: Nauk, kako pomagati živini o porodih, in kako po porodu ravnati s staro in mlado živino in ozdravljati poporodne bolezni. V. del „Živinozdravništva“.